

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

ГУЛІЙ ІРИНА ВІКТОРІВНА

ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИДАТКІВ ЗА
ЗАХИЩЕНИМИ СТАТТЯМИ БЮДЖЕТУ В БЮДЖЕТНИХ
УСТАНОВАХ

071 Облік і оподаткування

Автореферат на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИДАТКІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	Error! Bookmark not defined.
1.1. Сутність видатків суб'єктів державного сектору	Error! Bookmark not defined.
1.2. Нормативно-законодавче регулювання обліку видатків у бюджетних установах.	Error! Bookmark not defined.
1.3. Загальні принципи побудови обліку видатків у бюджетних установах.	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ II. ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВИДАТКІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	Error! Bookmark not defined.
2.1. Облік видатків за захищеними статтями у бюджетних установах.	Error! Bookmark not defined.
2.2. Ведення контролю видатків у бюджетних установах.	Error! Bookmark not defined.
2.3. Аналіз видатків за захищеними статтями у бюджетних установах.	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ВИДАТКІВ У ПРИКАРПАТСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА	Error! Bookmark not defined.
3.1. Основні напрями модернізації обліку видатків у бюджетній установі	Error! Bookmark not defined.
3.2. Удосконалення контролю видатків бюджетних установ	Error! Bookmark not defined.
ВИСНОВКИ	Error! Bookmark not defined.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Гарантією ефективної реалізації державою своїх функцій є раціональне та своєчасне використання державних ресурсів. Чіткий розподіл державних коштів вимагає постійного пошуку напрямів удосконалення.

За допомогою достовірного обліку державних коштів можна отримати змістовну інформацію про виконання кошторису витрат держави, їх наявність та етапність розподілу. На основі цих даних здійснюється дослідження ефективності використання фінансових ресурсів установ державного характеру, перевірка за їх раціональним використанням та збереженням.

З кожним роком дедалі більше підвищується інтерес вчених до теоретичних та практичних питань з використання коштів державними та місцевими бюджетами. Також, приділяється увага пошуку ефективних шляхів удосконалення планування, розподілу та здійснення видаткової частини держави в умовах ринкових відносин. Інтерес до питань обліку та дослідження видатків за захищеними статтями постійно підвищується.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес обліку та контролю видатків за захищеними статтями бюджету в бюджетних установах як головних елементів діяльності. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних та методологічних поглядів щодо організації обліку та контролю видатків за захищеними статтями в установах бюджетного характеру.

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження виступає висвітлення теоретичних положень щодо удосконалення обліку та контролю руху видатків за захищеними статтями у бюджетних установах, а саме створення практичних рекомендацій, які дозволять оптимізувати процес обліку і контролю видатків в установах бюджетного характеру.

Завдання даного дослідження полягають у:

- розкритті сутності та класифікації видатків за захищеними статтями бюджету у бюджетних установах;

- дослідженні нормативно-законодавчого регулювання обліку видатків у бюджетних установах;
- вивченні загальних принципів побудови обліку видатків за захищеними статтями бюджету у бюджетних установах;
- дослідженні ведення обліку видатків у бюджетних установах;
- дослідженні ведення контролю видатків за захищеними статтями бюджету у бюджетних установах;
- здійсненні аналізу видатків;
- розкритті основних напрямів модернізації обліку видатків у бюджетних установах;
- запропонованні методів щодо удосконалення контролю видатків за захищеними статтями бюджету у бюджетних установах.

Стан наукової розробки. Більшість питань щодо теорії та методики бухгалтерського обліку, контроль та аналізу видатків за захищеними статтями бюджету в бюджетних установах висвітлювались у працях науковців, таких як Я. Фесан, О.Білецька, Т.Боголіб, М.Болнох, А. Заросило, О. Дейнека, О. Заббарова, Л.Штимер, Є. Ткаченко, С. Левицька та інші.

Методи дослідження. У дипломній роботі застосовано загальнонаукові методи, засновані на системному підході щодо розкриття питань теорії, методики й організації обліку та контролю видатків за захищеними статтями бюджету в бюджетних установах. У роботі застосовано методи порівняння, індукції, дедукції та узагальнення.

Інформаційним підґрунтям для проведення дослідження є законодавчо-нормативні документи, локальні літературні джерела, матеріали науково-дослідних конференцій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у науковому обґрунтуванні пропозицій щодо вдосконалення обліку та контролю видатків за захищеними статтями у бюджетних установах у діяльності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «Теоретичні основи побудови обліку та контролю видатків в бюджетних установах» досліджується сутність та економічний зміст поняття «видатки».

Видатки – загальна сума використаних коштів за період для забезпечення господарської діяльності суб'єкта господарювання. На практиці, видатки бюджетних установ поділяють на фактичні та касові.

Касовими видатками визнаються всі суми, одержані установою з поточних бюджетних рахунків у банку чи реєстраційних рахунків у відповідних органах Державної казначейської служби для їх використання відповідно до кошторису. В свою чергу, фактичні видатки – це «дійсні видатки установ для виконання кошторису, які підтверджуються відповідними первинними документами».

Проблеми нормативно-правового забезпечення обліку та контролю видатків за захищеними статтями бюджету у бюджетних установах в Україні займались вітчизняні вчені, які зробили вагомий внесок у розвиток Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності, плану рахунків бухгалтерського обліку, системи національного регулювання бухгалтерським обліком, фінансовою звітністю та економічним контролем.

Захищеними статтями видатків бюджету слід визнавати статті видатків Державного бюджету України, обсяг яких не змінюється при проведенні скорочень затверджених бюджетних призначень.

До захищених статей видатків установи бюджетного характеру відносять видатки за їх економічною структурою:

- оплата праці працівників бюджетних установ;
- нарахування на заробітну плату;
- придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів;

- забезпечення продуктами харчування;
- оплата комунальних послуг та енергоносіїв;
- поточні трансферти населенню тощо.

У розділі 2 «Ведення обліку та контролю видатків у бюджетних установах» обґрунтовано, що система бухгалтерського обліку виступає основною інформаційною системою установи.

Добре організована внутрішня система бухгалтерського обліку бюджетної установи може гарантувати, що інформація відповідатиме певним вимогам, а сама буде надійною, актуальною та своєчасною.

Неоціненне значення в роботі бюджетних установ має облік видатків, адже видатки є головним показником, який визначає результат виконання кошторису бюджетної установи.

В установах бюджетного характеру здійснення видатків відбувається відповідно до їх цільового призначення і в межах виконання заходів, що передбачені кошторисом. Під час здійснення витрат, бюджетні установи повинні дотримуватись фінансово-бюджетної дисципліни і максимальної економії коштів.

Здійснення зовнішнього фінансового контролю бюджетних установ відбувається Рахунковою палатою України та Державною аудиторською службою України.

У розділі 3 «Шляхи вдосконалення ведення обліку видатків у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» визначено, що першочергову роль у фінансовому забезпеченні потреб державного сектору відіграють видатки. Під видатками слід розуміти кошти, які спрямовує держава для реалізації заходів, які передбачені законодавством України на бюджетний рік.

Необхідність зростання якості та достовірності облікової інформації у частині видатків є основною метою перебудови обліку у державних установах.

Висвітлення інформації щодо витрат установи у звітності і забезпечення

умов для проведення їх дослідження теж відіграє неабияку роль у побудові обліку держаних установ

Метою аудиту видатків за захищеними статтями бюджету у бюджетних установах є встановлення вірогідності даних первинних документів щодо визначення видатків, повноти та своєчасності їх відображення в облікових реєстрах, відповідності методики обліку чинним нормативним актам.

Недостатній розвиток систем підтримки внутрішнього аудиту установи призводить до низької надійності та достовірності результатів такого контролю. Для подолання даних недоліків було запропоновано створити відділ внутрішнього аудиту, який повинен визначати етапи здійснення контролю, методи перевірки та послідовність процедур аналізу.

ВИСНОВКИ

Одним із найважливіших показників фінансово-господарської діяльності установ державного характеру є витрати. Вони виступають основою для визначення підсумків виконання кошторису доходів і витрат та його опрацювання з метою виявлення внутрішніх резервів.

Класифікація витрат установ державного характеру виступає важливим джерелом для забезпечення існування ефективної системи обліку, перевірки та планування витрат. Основною підставою класифікації витрат державних установ в системі бухгалтерського обліку є класифікація витрат на основі кодів економічної класифікації витрат. Вона забезпечує ведення бухгалтерського обліку витрат відповідно до кошторису установи та забезпечує здійснення перевірки за ефективним використанням державних коштів.

Проведене дослідження дозволяє сформулювати наступні висновки і пропозиції.

У дипломній роботі розглянуто сутність видатків за захищеними статтями бюджету у бюджетних установах, їх класифікацію, та узагальнено, що достовірний облік видатків займає визначну роль у діяльності бюджетних установ. Тому, важливо оптимально оцінювати і поділяти на певні групи видатки установ бюджетного характеру.

Досліджено нормативно-правове регулювання, яке дозволило оцінити стан нормативної бази. Також, за допомогою даного дослідження оцінено достовірність ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в бюджетних установах.

Розглянуто загальні принципи побудови обліку видатків за захищеними статтями у бюджетних установах, а саме поділ операцій на обмінні та необмінні. Визначено, що для обліку витрат застосовують рахунки 8 класу, а саме: 80,81,84,85.

Опрацьовано облік видатків за захищеними статтями у бюджетних установах, а саме достовірне відображення господарських операцій з обліку видатків. Визначено, що всі понесені витрати в установах бюджетного характеру повинні мати цільове призначення.

Досліджено специфіку організації контролю видатків за захищеними статтями бюджету в бюджетних установах, а саме визначено ряд процедур проведення контролю. До них слід віднести розмежування повноважень, обов'язків, документальне оформлення та звірку.

Здійснено аналіз видатків за захищеними статтями бюджету у бюджетних установах. Витрати на оплату праці у 2021 році зросли на 21,2%, у 2022 році – 1,7%, в загальному за 2020-2022 роки витрати на оплату праці збільшились на 4463,2 тис. грн. Щодо витрат на відрахування на соціальні заходи, то у порівнянні з 2020 роком також розглядається тенденція до збільшення, а саме:

- у 2021 році витрати на відрахування на соціальні заходи збільшились на 21,5%;
- у 2022 році теж відбулось збільшення, проте не таке значне як у 2021 році – 2,6%.

Запропоновано основні напрями модернізації обліку видатків у бюджетних установах. У державних організаціях доцільно складати Примітки, що були б частиною фінансової звітності. Викладення інформації здійснювалося б у певному порядку:

- позначка на відповідність звітності вимогам Державного казначейства України;
- інформація щодо присутніх методів обліку та елементів облікової політики;
- уточнююча інформація до показників фінансових звітів;
- інші розкриття, що безпосередньо стосуються діяльності організації.

Запропоновано методи удосконалення контролю видатків за захищеними статтями бюджету у бюджетних установах, а саме створення системи внутрішнього контролю. Це дасть змогу своєчасно реагувати та вирішувати проблеми, які виникають в процесі діяльності установи. За допомогою системи внутрішнього контролю можна зменшити штрафні санкції, які можуть виникнути внаслідок здійснення зовнішнього контролю.